

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXVI/193/2013
Rady Gminy w Gąsawie
z dnia 13 grudnia 2013 r.

**GMINNY
PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
GMINY GĄSAWA
NA LATA 2014 - 2020**

WPROWADZENIE

Przemoc - to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

Przemoc:

- 1) **Jest intencjonalna** - jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.
- 2) **Utrudnia samoobronę z uwagi na wyraźną asymetrię sił** - w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy.
- 3) **Narusza prawa i dobra osobiste** - sprawca wykorzystuje przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.)

Rodzaje przemocy:

- **przemoc fizyczna** to zadawanie bólu fizycznego i/lub obrażeń fizycznych, bądź grożenie obrażeniami np.: uderzenie, ciągnięcie za włosy, kopanie, uderzanie jakimś przedmiotem, pchnięcie nożem itp.,
 - **przemoc seksualna** to kontakt seksualny bez zgody; wykorzystywanie seksualne lub kontakty wymuszone siłą, w tym pieszczoty, stosunek seksualny, dotykanie narządów płciowych itp.,
 - **przemoc emocjonalna/psychiczna** to krytykowanie, poniżanie, obmawianie, obrażanie, wmawianie choroby psychicznej i inne działania mające na celu podważenie poczucia własnej wartości,
 - **przemoc ekonomiczna** to bezprawne finansowe wykorzystanie i/lub kontrolowanie środków niezbędnych do utrzymania ekonomicznej niezależności ofiary; uniemożliwienie podjęcia pracy zarobkowej lub wymuszenie pracy nieodpłatnej, ograniczenie dostępu do wspólnych zasobów itp.
- Innym rodzajem przemocy w rodzinie jest zaniedbanie.

Zaniedbanie – to zjawisko społeczne odnosi się w szczególności do relacji dziecko rodzic. Będzie to ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych dziecka oraz brak zapewnienia właściwej uwagi i troski rodzicielskiej m.in. w zakresie:

- emocjonalnego kontaktu i więzi;
- reagowania na trudności, które przeżywa dziecko;
- okazywania wsparcia, troski, zainteresowania i opieki;
- otwartości na potrzeby dziecka;
- zapewnienia odpowiednich warunków materialnych, socjalnych;
- właściwego ubioru, który będzie dostosowany do wieku i pory roku;
- opieka medyczna i edukacja;
- odpowiednie pokierowanie rozwojem.

Zaniedbanie nie wiąże się z użyciem siły, jednak może powodować poważne szkody psychiczne oraz uszczerbek na zdrowiu.

Cechy charakterystyczne przemocy domowej

Przemoc domowa nie jest jednorazowym czynem. Często ma długą, nawet kilkunastoletnią historię.

Przemoc domowa zwykle powtarza się według zauważalnej prawidłowości zwanej cyklem przemocy.

Cykl przemocy składa się z trzech następujących po sobie faz:

- **faza narastania napięcia** - początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia. Przyczyny napięcia mogą tkwić poza rodziną. Czasami są to błahostki powodujące wzrost napięcia i przyczyniające się do powstania agresji,
- **faza ostrej przemocy** - następuje wybuch agresji, sprawca zamienia się w kata, może dokonać straszliwych czynów, nie zwracając uwagi na krzywdę innych. W tej fazie ofiary najczęściej decydują się wzywać pomocy, złożyć skargę,
- **faza miodowego miesiąca** - faza skruczy i okazywania miłości. Sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Próbuje przekonać ofiarę, że teraz będzie inaczej, że to już się nie powtórzy. Ofiary mu wierzą i zostają z nim, odwołują zeznania. Jednak po jakimś czasie wszystko zaczyna się od nowa. Przemoc z czasem się nasila, za każdym razem jest coraz gorzej. Sprawca zwykle zaczyna od uszczypliwej uwagi, lekkiego popchnięcia, siarczystego przekleństwa, by po jakimś czasie dopuścić się ciężkiego uszkodzenia ciała, wymyślnych psychicznych tortur, trwałego skaleczenia czy zabójstwa.

Charakterystyka ofiar przemocy:

- a) niska samoocena,
- b) wysoka zależność od partnerów,
- c) niepokój i depresja,
- d) izolacja społeczna,
- e) zinternalizowane poczucie winy,
- f) podporządkowanie się,
- g) ambiwalentne poczucie lojalności,
- h) zniekształcone ambicje,
- i) nadużywanie alkoholu i narkotyków.

Charakterystyka sprawców przemocy:

- a) niska samoocena i poczucie niedostosowania,
- b) poczucie izolacji i braku wsparcia społecznego,
- c) brak umiejętności społecznych i asertywności,
- d) zaburzenia psychiczne, takie jak lęk, depresja,
- e) nadużywanie alkoholu i/lub narkotyków,
- f) słaba kontrola impulsów i zachowania antyspołeczne,
- g) zaborczość, zazdrość, lęk przed porzuceniem,
- h) zrzucanie winy na innych, podsycanie sporów, okazywanie agresji i przemocy w odpowiedzi na prowokację,
- i) brak empatii w stosunku do zależnej ofiary, co może być uwarunkowane złym stanem zdrowia fizycznego lub psychicznego, problemami seksualnymi,
- j) przeniesienie złości spowodowanej niezadowolaniem z pracy, stresem w pracy lub niedawnymi niekorzystnymi wydarzeniami życiowymi (np. separacja z małżonkiem, śmierć rodzica lub dziecka),
- k) problemy społeczno-ekonomiczne, takie jak bezrobocie, złe warunki mieszkaniowe, trudności finansowe,
- l) doświadczanie przemocy w dzieciństwie,
- m) stosowanie przemocy, groźby lub używanie broni.

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie jest wyzwaniem dla każdego, kto z racji wykonywanej profesji, pełnionej funkcji czy osobistego bądź zawodowego zaangażowania podejmuje trud przeciwstawienia się ogromowi krzywd, jakich doświadcza wiele rodzin w swoich domach. Podejmowanie działań w takich sytuacjach wymaga wiedzy i profesjonalnych umiejętności, tak aby skutecznie powstrzymywać sprawców przemocy i nie przyczyniać się do pogarszania sytuacji ofiar.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem, które - choć odwieczne - dopiero od kilkunastu lat istnieje w świadomości społecznej w naszym kraju i jest przedmiotem świadomych, skoordynowanych działań zaradczych.

Aby przerwać złą historię milczenia wokół pojedynczej ofiary i zmienić jej sytuację, oczywiście nie wystarczy wiedzieć, że w Polsce występuje przemoc w rodzinie i że jest ona przestępstwem. Nie wystarczy nawet motywacja do pomagania. Potrzebne są konkretne umiejętności - stąd pytanie o metody skutecznych oddziaływań. Ale to jeszcze nie wszystko - istotną rolę odgrywają emocje i przekonania osób pomagających.

Aby osiągnąć zamierzony cel, niezbędne jest podejmowanie działań przez reprezentantów wielu służb, a co ważniejsze, muszą oni działać razem. W ten sposób mogą zyskać większą skuteczność, wspierać się nawzajem, unikać zarówno wypalenia z powodu nieskuteczności wysiłków, jak i powielania tych samych działań oraz podejmowania sprzecznych kroków. Warto, żeby przedstawiciele różnych służb zajmujący się przemocą domową znali się i mieli ze sobą dobry kontakt.

4. Problem przemocy w rodzinie na terenie Gminy Gąsawa

Zgodnie z danymi statystycznymi (źródło: GOPS) na terenie Gminy Gąsawa w 2012 roku do 30 listopada 2013 roku założono 40 niebieskich kart (2012 r. 16; 2013 do 30 listopada 24). W wyniku przemocy poszkodowanych zostało 40 osób w tym: 37 kobiet i 3 mężczyzn z czego 2 osoby stanowili małoletni do lat 18. Sprawcami przemocy w 2012r. do 30 listopada 2013 roku na terenie Gminy Gąsawa byli głównie mężczyźni.

SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE GĄSAWA

1. Zadania gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Zgodnie z art. 6 pkt 1. Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2013,182 ze zm.), lub ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 2012.1356 ze zm.), chyba że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej.

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym :

1. opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

2.Podstawy prawne

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2005.180, 1493 ze zm.),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U.2013. 182, ze zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U.2012.1356 ze zm.)
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2012.788 ze zm.)
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny (Dz. U.1997 .88.553 ze zm.)
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. 1997.89.555 ze zm.)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2012.124 ze zm.)
- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- Gminne Programy Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

CEL GŁÓWNY

Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i skuteczne rozwiązywanie problemów z nim związanych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Zmiana postaw społeczności lokalnej wobec przemocy w rodzinie poprzez stałą edukację:
2. Ograniczenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie:
3. Usprawnienie systemu interwencji i wsparcia rodziny:
4. Prowadzenie poradnictwa dla ofiar przemocy w rodzinie oraz zwiększenie możliwości dostępności pomocy dla osób domowej przemocy:
5. Podnoszenie wiedzy i kwalifikacji osób zajmujących się problemem na terenie Gminy Gąsawa:
6. Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi działającymi w środowisku lokalnym na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

PARTNERZY

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gąsawie.
2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
3. Placówki Oświatowe
4. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Gąsawie
5. Sąd Rejonowy w Żninie
6. Komenda Powiatowa Policji w Żninie

ZADANIA I SPOSÓB REALIZACJI

I. Zmiana postaw społeczności lokalnej wobec przemocy w rodzinie poprzez stałą edukację:

- 1) Systematyczne pogłębianie wiedzy na temat zjawiska przemocy poprzez edukację środowiska lokalnego ukierunkowana na zniwelowanie mitów i stereotypów dot. przemocy poprzez podejmowania działań w środowisku mających wpływ na zmianę obyczajów i zniwelowanie postaw usprawiedliwiających stosowanie przemocy. Działanie o charakterze ciągłym.

- 2) Przeprowadzanie lokalnych kampanii społecznych, informacyjno-edukacyjnych propagujących właściwe relacje w rodzinach mobilizujące społeczność lokalną do podejmowania działań zmierzających do powstrzymania przemocy w rodzinach. Działanie o charakterze ciągłym.
- 3) Aktualizowanie bazy danych o instytucjach świadczących pomoc rodzinom uwięzonym w przemoc i oferowanych form wsparcia. Działanie o charakterze ciągłym.
- 4) Informowanie mieszkańców gminy przyczyniające się do uwrażliwienia na problem przemocy w rodzinach poprzez zamieszczanie artykułów i informacji w lokalnej prasie, organizacja spotkań ze społecznością lokalną, konsultacje. Działanie o charakterze ciągłym.
- 5) Kolportaż ulotek i broszur dot. problemu przemocy w rodzinach. Działanie o charakterze ciągłym.
- 6) Rozpowszechnianie wiedzy na temat stosowania przemocy w rodzinach poprzez udostępnianie zbiorów bibliotecznych i czasopism zgromadzonych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej. Działanie o charakterze ciągłym.
- 7) Prowadzenie działalności informacyjno-konsultacyjnej skierowanej do społeczeństwa lokalnego, dzieci i młodzieży. Realizacja działania w sposób dostosowany do potrzeb.
- 8) Organizowanie lub współorganizowanie pikników rodzinnych, festynów, zawodów sportowych służących wzmocnieniu więzi w rodzinach. Realizacja działania w sposób dostosowany do potrzeb.

II. Ograniczenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie:

- 1) Prowadzenie monitoringu przemocy na terenie Gminy Gąsawa. Działanie o charakterze ciągłym.
- 2) Rozpowszechnianie procedury „Niebieskich Kart” w środowisku. Działanie o charakterze ciągłym.
- 3) Prowadzenie interwencji kryzysowej w rodzinach poprzez wykorzystanie procedury „Niebieskiej Karty”. Realizacja działania dostosowane do potrzeb.
- 4) Ścisła współpraca z policją, szkołami, instytucjami pozarządowymi oraz instytucjami zajmującymi się problemem przemocy w rodzinie. Działanie o charakterze ciągłym.
- 5) Działania edukacyjno-informacyjne prowadzone w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym dla Osób Uzależnionych i Ofiar Przemocy w Rodzinie. Działanie o charakterze ciągłym.
- 6) Wprowadzanie nowatorskich rozwiązań służących ograniczeniu rozmiaru przemocy w rodzinach. Realizacja działania dostosowane do potrzeb.

III. Usprawnienie systemu interwencji i wsparcia rodziny:

- 1) Kontynuacja prac Zespołu Interdyscyplinarnego. Działanie o charakterze ciągłym.
- 2) Podnoszenie wiedzy i kwalifikacji członków Zespołu interdyscyplinarnego. Działanie o charakterze ciągłym.
- 3) Doskonalenie nabytych umiejętności członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz członków Grup roboczych. Realizacja działania dostosowane do potrzeb.
- 4) Doskonalenie kadr zajmujących się problemem przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez umożliwienie korzystania ze szkoleń i konsultacji. Realizacja działania dostosowane do potrzeb.
- 5) Pomoc specjalistyczna prowadzona w ramach Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego dla Osób Uzależnionych i Ofiar Przemocy w Rodzinie. Działanie o charakterze ciągłym.
- 6) Utrzymanie linii telefonicznej przeznaczonej dla osób uwięzanych w przemoc. Działanie o charakterze ciągłym.
- 7) Prowadzenie monitoringu rodzin ze środowisk szczególnie zagrożonych przemocą w rodzinach. Działanie o charakterze ciągłym.

IV. Prowadzenie poradnictwa dla ofiar przemocy w rodzinie oraz zwiększenie możliwości dostępności pomocy dla osób domowej przemocy:

- 1) Zapewnienie dostępu do konsultacji specjalistycznej w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym dla Osób Uzależnionych i Ofiar Przemocy w Rodzinie poprzez dostosowanie świadczeń do istniejących potrzeb. Działanie o charakterze ciągłym.
- 2) Udzielanie pomocy prawnej, psychologicznej, socjalnej, terapeutycznej w ramach działającego Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego dla Osób Uzależnionych i Ofiar Przemocy w Rodzinie. Działanie o charakterze ciągłym.
- 3) Prowadzenie poradnictwa socjalnego. Działanie o charakterze ciągłym.
- 4) Świadczenie pomocy dla rodzin uwikłanych w przemoc poprzez uruchomienie dyżurów w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym dla Osób Uzależnionych i Ofiar Przemocy w Rodzinie przez specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Realizacja działania dostosowana do potrzeb.
- 5) Zwiększenie możliwości udzielania porad prawnych i psychologicznych. Realizacja działania dostosowana do potrzeb.
- 6) Zapewnienie schronienia dla osób i rodzin uwikłanych w przemoc. Realizacja działania w sposób ciągły, dostosowany do potrzeb.
- 7) Poszerzenie specjalistycznej pomocy w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym dla Osób Uzależnionych i Ofiar Przemocy w Rodzinie. Realizacja działania dostosowana do potrzeb.
- 8) Kontynuacja funkcjonowania telefonu zaufania przeznaczonego dla osób uwikłanych w przemoc. Działanie o charakterze ciągłym.
- 9) Działalność grup wsparcia dla osób doświadczających przemocy. Działanie, dostosowane do potrzeb.
- 10) Prowadzenie konsultacji dla rodzin, rodziców i opiekunów dzieci, polegających na utrwalaniu właściwych postaw rodzicielskich wzmacniających więzi rodzinne. Działanie o charakterze ciągłym.
- 11) Kontynuacja pomocy psychoterapeutycznej dla rodzin znajdujących się w kryzysie poprzez np. Prowadzenie terapii rodzinnej. Działanie o charakterze ciągłym.
- 12) Organizowanie wolnego czasu dzieciom i młodzieży. Działanie o charakterze ciągłym.
- 13) Ścisła współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi posiadającymi bazę lokalową tj. Między innymi hostele, schroniska, specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc. Działanie o charakterze ciągłym.

V. Podnoszenie wiedzy i kwalifikacji osób zajmujących się problemem na terenie Gminy Gąsawa:

- 1) Podnoszenie wiedzy i kompetencji przedstawicieli Zespołu Interdyscyplinarnego oraz osób zajmujących się przemocą w rodzinie, w szczególności poprzez organizowanie spotkań z udziałem profesjonalistów w tej dziedzinie. Realizacja działania dostosowana do potrzeb.
- 2) Systematyczne pogłębianie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz udzielania pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie poprzez uczestnictwo w szkoleniach w zakresie przemocy w rodzinie, organizowanie, współfinansowanie szkoleń dla osób zajmujących się problemem przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Realizacja działania dostosowana do potrzeb.
- 3) Organizowanie na terenie placówek oświatowo-wychowawczych działań profilaktycznych minimalizujących zachowania agresywne wśród uczniów. Realizacja działania w sposób ciągły, dostosowany do potrzeb.
- 4) Wdrażanie w placówce wsparcia dziennego działań i programów profilaktycznych minimalizujących zachowania agresywne wśród dzieci i ich rodziców. Realizacja działania dostosowane do potrzeb.

5) Zwiększenie skuteczności udzielania pomocy dla osób uwikłanych w przemoc i skutecznej ochrony ich praw poprzez podnoszenie kompetencji służb działających w tym obszarze. Realizacja działania w sposób ciągły, dostosowany do potrzeb.

VI. Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi działającymi w środowisku lokalnym na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

- 1) Inicjowanie powstawania stowarzyszeń i organizacji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pozyskiwanie partnerów społecznych. Działanie o charakterze ciągłym.
- 2) Ścisła współpraca z kościołami, związkami wyznaniowymi, organizacjami pozarządowymi i innymi organizacjami zaangażowanymi w pomoc osobom lub rodzinom uwikłanym w przemoc. Działanie o charakterze ciągłym.
- 3) Podejmowanie inicjatyw zmierzających do udziału podmiotów niepublicznych w realizację zadań z zakresu pomocy osobom i rodzinom uwikłanym w przemoc. Działanie o charakterze ciągłym.

EWALUACJA PROGRAMU

Program będzie ewaluowany poprzez systematyczną sprawozdawczość - jeden raz w roku – dokonywaną w ramach wszystkich elementów systemu. Podstawowymi wskaźnikami służącymi do ewaluacji programu są:

- liczba wypełnionych Niebieskich Kart,
- ilość interwencji, udzielania porad, konsultacji, osób korzystających z porad specjalistycznych w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym dla Osób Uzależnionych i Ofiar Przemocy w Rodzinie.

WARUNKI REALIZACJI PROGRAMU

- 1) Gminny program przeciwdziałania przemocy oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie uchwała rada gminy.
- 2) Gminny program przeciwdziałania przemocy oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie stanowi część gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.
- 3) Koordynatorem gminnego programu przeciwdziałania przemocy oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gąsawie.
- 4) Realizatorem Gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie jest Zespół Interdyscyplinarny powołany przez Wójta Gminy Gąsawa.
- 5) Finansowanie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie jest dokonywane ze środków Funduszu Przeciwdziałania Alkoholizmowi pochodzących z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, a także ze źródeł zewnętrznych.

PRZEWODNICZĄCY RADY GMINY

Marek Maciejewski